

Порадник для педагогів ЗДО «Безпека дітей в умовах війни»

- ✓ Психологічних порад та матеріалів із фейсбук-сторінки психологині Світлани Ройз

Підготовлено відповідно до:

- ✓ Конвенції ООН «Про права дитини»
- ✓ Закону України «Про освіту»
- ✓ Закону України «Про дошкільну освіту»
- ✓ Закону України «Про охорону дитинства»
- ✓ Методичних рекомендацій щодо здійснення освітньої діяльності з питань дошкільної освіти на період дії правового режиму воєнного стану, наведених у листі МОН від 02.04.2022 № 1/3845-22

Що зробити, щоб дистанційний освітній процес не нашкодив дитині?

Враховуйте особливості дітей дошкільного віку під час організації освітнього процесу в дистанційному форматі.

Пильнуйте, щоб тривалість занять у дистанційному форматі тривала не довше: • 10 хв — з дітьми молодшого та середнього дошкільного віку; • 15 хв — з дітьми старшого дошкільного віку.

Перевірте розміщення вебкамери. Її необхідно встановити на рівні очей або трохи вище, адже діти повинні бачити очі педагога. Дивіться в камеру.

Створюйте короткі дидактичні відео: ліпше два 5-хвилинні, ніж одне 10-хвилинне.

Форму організації освітнього процесу в ЗДО ухвалюють місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та військові адміністрації з огляду на ситуацію в регіоні.

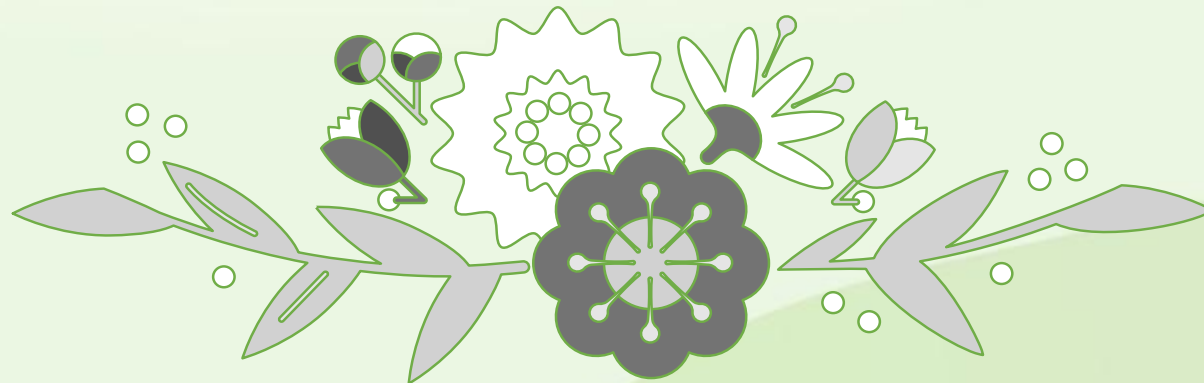

Що зробити, щоб дистанційний освітній процес не нашкодив дитині?

Не забувайте тримати екран активним під час його демонстрації. Інакше діти швидко втомляться. Додайте більше анімацій, використовуйте курсор миші або режим малювання, щоб виділити, підкреслити щось важливе на слайді.

Враховуйте в освітній роботі дані моніторингу психічного стану дітей, організуйте емоційнопідтримувальну мовленнєву комунікацію, використовуйте індивідуально дібраний комплекс технологій психолого-педагогічного супроводу.

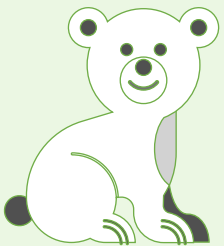
Пропонуйте батькам дітей відеоматеріали та ресурсну підтримку, які дадуть змогу продовжити цілеспрямовану систематичну освітню діяльність, спрямовану на розвиток дитини. Увагу слід приділити руховій активності, правилам безпеки, використанню природних чинників для оздоровлення дітей.

Що зробити, щоб дистанційний освітній процес не нашкодив дитині?

Інформуйте батьків, як допомогти дітям подолати негативні наслідки травмівних подій та адаптації до нових обставин їхнього життя.

Надавайте педагогічний супровід дітям і їхнім батькам щодо формування навичок безпечної поведінки, стресостійкості, збереження фізичного, психологічного, емоційного здоров'я.

Інформаційна безпека дітей

Порекомендуйте батькам розповідати про події, що цікавлять дітей, зрозумілою їм мовою. Використовувати для цього казки або історії, що близькі за сюжетом до подій, які спостерігали діти. Фінал таких казок та історій завжди має бути позитивним. Батьки мають враховувати, що діти сприймають від них емоційні сигнали, тому під час розповіді про ті чи ті події слід контролювати власні емоції.

Що зробити, щоб підготувати дітей до надзвичайних ситуацій, не лякаючи?

Говоріть про безпеку. Наголосіть, що говорите про це не тому, що має статися щось небезпечно, а щоб «натренувати м'яз безпеки». Це треба, щоб відчувати свою силу в будь-якій складній ситуації й почуватися захищеними.

Призначте дітей «супергероями безпеки». Розкажіть про своє дитинство. Мовляв, коли ви, дорослі, були дітьми, то ще не були «супергероями безпеки». Ви переживали складний досвід небезпеки, впоралися з ним, але не були готові, ніколи не тренувалися й не знали, як діяти в таких ситуаціях. Тому витратили важливий час і сили. Втім, впоралися б легше, якби знали деякі правила. Ви дуже сподіваєтеся, що ці знання дітям ніколи не знадобляться, але всі супергерої мають це знати.

Сядьте в коло, щоб усі бачили одне одного й були включені в розмову, а увага рівномірно розподілялася між усіма її учасниками

Легітимізуйте страх дітей. Для цього скажіть: «Мені іноді буває страшно, коли я бачу в мультфільмах і кіно пожежу або коли думаю про землетрус. Тобто, коли я думаю про те, що щось може нам загрожувати.» Говоріть спокійно та повільно, спостерігаючи, як змінюються поза й реакції дітей. Дітей молодшого віку краще обіймати чи тримати за руку.

Що зробити, щоб підготувати дітей до надзвичайних ситуацій, не лякаючи?

Проговоріть, що таке безпека. З дітьми з **трьох років** можна разом вигадати ідеальний захищений (можливо, уявний) простір. А потім намалювати чи виліпити його. У дітей із **чотирьох років** можна запитати, чи є в них знайомі (діти й дорослі), з якими вони почуваються захищеними. З дітьми від **п'яти років** можна поговорити про те, що відчуття безпеки може бути внутрішнім: коли ми впевнені в собі, своїх знаннях, силах, в одне одному, знаємо правила, що нас ніхто не зрадить, і ми можемо розраховувати на допомогу. Тоді запитайте в дітей, на що вони спираються всередині (якості, знання).

Розкажіть, як можна подбати про безпеку. Дітям з **трьох років** нагадуйте: ми дотримуємось і знаємо правила дорожнього руху, як заходити в ліфт, не відчиняємо двері чужим, миємо руки після прогулянки, перед їжею, носимо маску під час карантину, не йдемо кудись із незнайомцями, перевіряємо електроприлади, вимикаємо газ і воду, коли їдемо у відпустку. Далі поясніть: щоб сповістити людей про небезпеку, лунає сирена. Вона спеціально дуже гучна, щоб усі почули та відреагували (спробуйте видати найгучніший і найнеприємніший звук).

З дітьми з **чотирьох років** перевірте наскільки захищена будівля дитсадка: з'ясуйте, які предмети можуть впасти: полиці, стелажі, скляні речі, побутова техніка на колесах; складіть список контактів для складних ситуацій; намалюйте плакат «Що робити, якщо...»; складіть список стратегій, які допомагають упоратися з тривогою, як-от дихання з акцентом на видиху, відчуття стійкості стоп, покласти руку на живіт і подихати, розмахувати руками, спертися на стіну; порозмірковуйте про захищений простір у будівлі чи на вулиці. Треба точно знати, де це місце, чи нічого не заважає до нього дістатися, чи закріплені речі, меблі.

Що зробити, щоб підготувати дітей до надзвичайних ситуацій, не лякаючи?

Закріпіть знання в дії. З дітьми з трьох років можна закріплювати знання так: ходити приміщенням і досліджувати, що потрібно сховати в шафу, чи добре закріплені стелажі й полиці, чи не впаде ваза та інше.

Проговоріть з дітьми, що коли чуємо сигнал сирени, треба взяти валізку безпеки, піти в укриття або лягти на підлогу біля внутрішньої стіни. Заборонено перебувати під час надзвичайної ситуації біля важких речей, вікон і скляних речей, у ліфті.

Схема дій в разі надзвичайної ситуації

Підготовка до переміщення в укриття

Підготуйте загальний список дітей з особистою контактною інформацією про кожного з них. Ознайомте дітей з місцем розташування укриття, правилами поведінки під час переміщення та перебування в ньому.

Для цього скористайтеся планом реагування на надзвичайні ситуації або спеціальною інструкцією, розробленими в закладі.

Поясніть доступно дітям старшого дошкільного віку, що таке повітряна тривога, навіщо люди йдуть в укриття та чому це важливо. Допомогою в цьому можуть бути казки, мультфільми, відеоролики. Дітей молодшого й середнього віку ознайомлюйте з цією інформацією в ігровій формі. Розкажіть дітям, що йтимете в укриття після оголошення сигналу про повітряну тривогу.

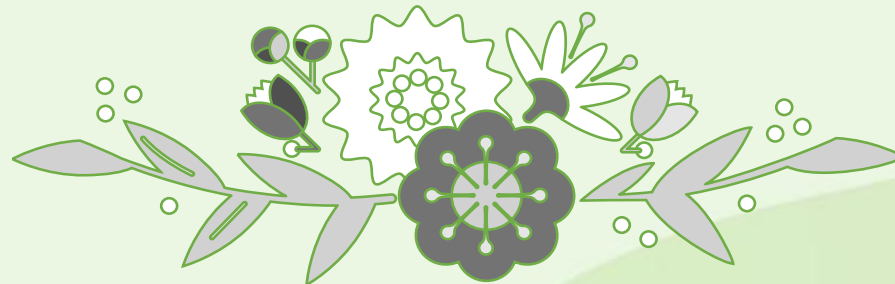

Підготовка до переміщення в укриття

З-поміж працівників керівник закладу визначає відповідальну особу, яка організовує евакуацію дітей і працівників, запобігає паніці, супроводжує учасників освітнього процесу під час переміщення в укриття.

Зверніть увагу дітей на покажчики напрямку руху для швидкого та безпечного проведення евакуаційних заходів. Ваші дії та дії дітей мають бути доведені до автоматизму, що дасть змогу уникнути паніки. Для цього необхідні чіткий інструктаж і періодичні тренувальні евакуації.

Керівник призначає відповідальних осіб, які перевіряють, чи не залишився в закладі хтось із учасників освітнього процесу, і лише після цього всі прямують в укриття.

Ідемо в укриття та повертаємося з нього: правила переміщення

1. Ведіть дітей до укриття двома колонами. Вас має супроводжувати помічник вихователя. Ви можете йти на початку колони і показувати дітям напрямок руху, а помічник вихователя — у кінці колони і стежити, щоб ніхто не відставав.

Діти мають знати своє місце в загальному строю. У цьому допоможе мотузка з кольоровими вузлами або прив'язаними маленькими іграшками для кожної дитини.

Збираючись в укриття, можна співати пісню-руханку «Крокуй до укриття»

Якщо тривога заскочила вас з дітьми на подвір'ї закладу, то організуйте дітей і перемістіть їх в укриття.

2. Перевірте в укритті якомога швидше за списком, чи всі діти присутні.

Якщо дитина відстала чи її немає в укритті, не шукайте її самостійно. Керуйтеся планом дій на випадок, якщо дитина загубилася.

Медична сестра йде в укриття разом із працівниками чи групою дітей, до якої її закріпили. Весь час вона перебуває у відведеному місці, щоб за потреби швидко надати медичну допомогу

3. Виходьте з укриття лише за відсутності небезпеки, а також у випадках вимушеної евакуації, а саме:

- якщо пошкодилася споруда й у ній неможливо перебувати особам, які укриваються;
- споруду затопило;
- сталася пожежа в споруді та утворилися небезпечна концентрація шкідливих газів;
- суттєво знизився рівень кисню в укритті або в повітрі є якісь небезпечні речовини.

Ідемо в укриття та повертаємося з нього: правила переміщення

4. Якщо не встигли переміститися в укриття під час обстрілу, негайно перейдіть у приміщення без вікон або скористайтеся правилом двох стін: перша стіна бере на себе силу вибуху, друга — руйнування. Якщо виникла пожежа чи пошкодження будівлі, то зателефонуйте 101, вкажіть точну адресу та, за можливості, залиште небезпечне місце.

У закладі освіти мають бути визначені заздалегідь безпечні локації та розміщені покажчики напрямку руху до них.

«Крокуй до укриття»: пісня, що допоможе подолати шлях

Побороти дітям тривогу, панічні атаки та ступор, коли вони чують сигнал повітряної тривоги й потрібно швидко йти в укриття, допоможе пісня*, яку створили психологиня Світлана Ройз і гурт ТНМК.

Пісню можна співати або слухати, можна робити запропоновані рухи або будь-які свої. А в кінці вигукувати гуртом: «Слава Україні! Героям слава!».

Крокуй до укриття!

- 1. Коли сирени чуєш — То ЗСУ працює! Коли сирени чуєш — То ЗСУ працює! Коли сирени чуєш — То ЗСУ працює!*
- 2. Вушка розітри! Так! Руки догори! Так! До сонця потягнись! Так! Живота торкнись! Так! Раз! Два! Три! Свої речі ти бери! За дорослими крокуй / свої кроки рахуй! Раз! Два! Три! Чотири! Раз! Два! Три! Чотири!*
- 3. Бува так у житті: Ми з тобою в укритті, Зроби ковток води! Так! Повільний видих — вдих! Руками потряси! Так! Крапельки струси! Так! Про свою безпеку дбай! ЗСУ допомагай! Про свою безпеку дбай! ЗСУ допомагай!*
- 4. Подивись наліво! Подивись направо! Слава Україні! Героям слава!*

Послухати й
завантажити пісню
можна

Дитина в укритті: підходи до взаємодії з батьками

Як підготувати дитину до перебування в укритті

Запропонуйте батькам підготувати дітям особистий «тривожний» рюкзак, який вони братимуть із собою в укриття. До нього можуть входити улюблена іграшка з дому, фотографія сім'ї, інші речі, які заспокоюють дитину. Батьки обов'язково готують для дітей інформаційно-контактні картки. У них зазначають ПІБ дитини, контактні дані батьків і близьких родичів (імена, телефони, адреси), інформацію про особливості, які зможуть допомогти зберегти здоров'я малюка в разі непередбачуваної ситуації.

Якщо сигнал про небезпеку прозвучав під час приймання дітей

Зберіть тих дітей, які на зараз перебувають у закладі, і перейдіть з ними в укриття. Під час повітряної тривоги батьки не можуть вимагати від вас прийняти дитину. Вони мають самостійно подбати про укриття, переміститися в найближче до закладу. Після закінчення тривоги, коли всі діти повернуться з укриття закладу, починайте приймати дітей.

Якщо батьки просять відпустити дитину з укриття

Не відпускайте дитину. Поясніть батькам, що ви не зможете відпустити дитину з укриття на їхнє прохання, бо не повинні залишати інших дітей без нагляду й уваги. До завершення повітряної тривоги дитина має залишатися в укритті.

Укриття закладу дошкільної освіти розраховано лише на учасників освітнього процесу. Мешканці прилеглих будівель мають користуватися іншими укриттями.

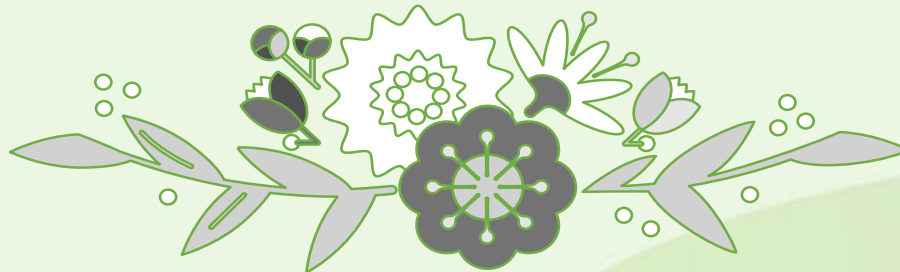
Чим займатися з дітьми в укритті

Заспокойте дітей після того, як розмістилися з ними в укритті та перевірили списки. Цьому допоможуть різні віршики, лічилки, ігри, напрацьовані ритуали. Наприклад: всі стають або сідають і тримаються за руки, глибоко вдихають або роблять «потягусі», щоб зняти спазм м'язів, прості дихальні вправи, ігри малої та середньої рухової активності. Доцільно використовувати дихальні вправи або ігри, як-от «Обійманці».

Запропонуйте дітям активності: ігрову, пізнавальну, образотворчу, театралізовану тощо. Обирайте ті чи ті залежно від ситуації, умов та часу перебування в укритті.

Переключіть увагу дітей на інші звуки, якщо вони стривожені через гучні звуки сирени. Підійдуть такі прийоми, як хоровий спів або промовляння добре знайомого віршика, потішки, говоріння пошепки, імітація звуків тварин або природи (дощ, вітер), прослуховування дитячих музичних творів тощо.

Почитайте дітям художні твори, щоб знизити напруження. Читання може супроводжуватися спільною творчою або пошуковою діяльністю дітей, театралізацією, ілюструванням, руханками тощо.

Важливість залучення дітей до гри під час війни

Важливим елементом підтримки дітей в умовах тривалого стресу є вміння педагогів організувати й підтримати дитячу гру, яка:

- ✓ відіграє важливу терапевтичну та реабілітаційну роль у допомозі дітям відновити відчуття нормальності та радості;
- ✓ допомагає дітям-біженцям і дітям, які зазнали втрати, насильства, жорстокого поводження або експлуатації, подолати емоційний біль і відновити контроль над своїм життям;
- ✓ може відновити відчуття особистості, допомогти їм зрозуміти те, що з ними сталося; пропонує дітям можливість залучитися до спільного досвіду, відновити відчуття особистої цінності та власної гідності, дослідити власну творчість і досягти відчуття приналежності.

Поради зі статті М. Столяр «Підтримка дитячої гри в умовах війни: практичні рекомендації вихователям закладів дошкільної освіти».

Організувати та підтримати дитячу гру допоможуть чотири поради.

- 1. Зачекайте, коли вас запросять до гри.** Якщо діти граються самі та не потребують допомоги дорослого, краще залишити їх самих гратися.
- 2. Намагайтеся не переривати гру дітей.** Якщо діти занурені у гру, уникайте частої зміни видів діяльності, намагайтеся не ставити зайвих запитань, не просіть зупинитися й почати робити щось інше.
- 3. Дозвольте дітям пізнавати світ і робити помилки.** Не пропонуйте готових рішень тієї чи тієї ситуації. Намагайтеся ставити якомога більше відкритих, стимулюючих до розмірковувань питань, щоб діти змогли самі віднайти рішення. Дозвольте дітям використовувати метод спроб і помилок або власні ідеї.
- 4. Уникайте оцінки, засудження чи порівняння з діями інших.** Дозвольте дітям розвивати навички у своєму темпі, самим обирати теми своїх ігор. Навіть якщо теми здаються складними або сумними, намагайтеся не втручатися, адже це їхня гра.

Добірка розваг, які можна запропонувати дітям в укритті

Тіло

Ліплення з пластиліну

Це може бути ефективніше, ніж малювання.

«Прокладання» нитками кола безпеки навколо себе.

«Чарівні дотики»

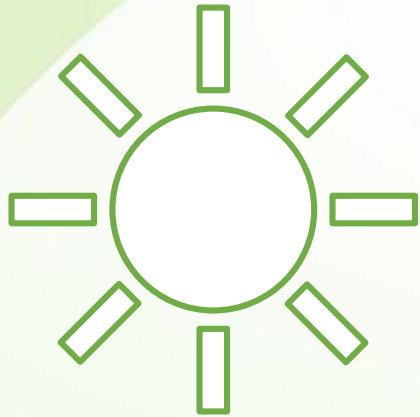
Уявити, що тіло — це музичний інструмент. Кожна частина тіла видає свій звук. Торкатися долонькою, а дитина співає, мукає, кукурікає тощо.

«Вдихнути хмару»

Уявити, що вдихнули хмару й видихнути її зі звуком, можна з грозою і блискавкою, тупаючи ногами.

Погода, тварини

«Клац-клац»

Клацати зубами, ніби від холоду, потім показувати зуби, як мавпочки, шкіритися й гарчати, як тигри. Після цього перетворитися на людей.

«Лети!»

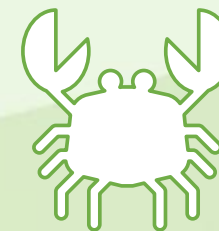
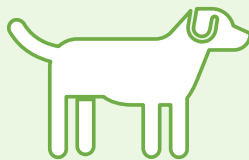
Дмухати одне на одного, як на перо. Подути на когось, щоб «здути» з місця.

«Злий бобер»

Придумати злу тварину й поводитися так, як, нам здається, вона може поводитися. Потім перетворитися на добру тварину, а потім на людину.

«Випустити пазурі»

Показати, як тигрешка шипить і показує пазурі, коли хоче захиститися. Потім перетворитися на людину.

Слова

«Запитання»

Один гравець ставить запитання, а другий має відповісти на нього теж запитанням. Гра триває доти, поки хтось відповідь не запитанням.

«Гра у слова»

Написати на аркуші різні літери. З'єднувати їх лініями в слова.

«Літера»

Гравці називають слова лише на задану букву.

«Казка»

Складаємо казку. Кожен гравець каже по реченню.

«Слово, якого не існує»

Гравці вигадують слова, яких немає, і що вони могли б означати мовою інопланетян.

«Тарабарська мова»

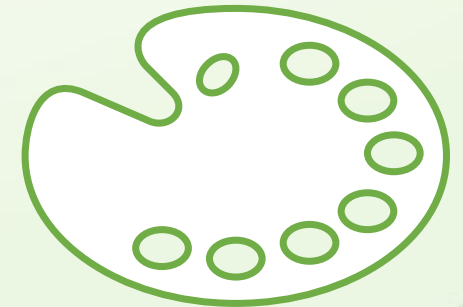
Гравці говорять одне з одним тарабарською мовою, намагаючись за інтонацією вгадати, про що кожен говорить.

Добірка розваг, які можна запропонувати дітям в укритті

Малюнки

Малювання

Пропонувати дітям зобразити будиночки, веселку, мрію, найбезпечніше місце, ангелів. Дати розмальовки.

Добірка розваг, які можна запропонувати дітям в укритті

Перелік книжок, які підтримають під час перебування в укритті

Ви — маяки для дітей, джерело світла підтримки, балансу. Хороша книжка й читання вголос добрих історій допоможе підтримати їх під час перебування в укритті. Організуйте групові читання. Читайте повільно, розмірено, а якщо потрібно заспокоїти через тривожні звуки, то заколисуючи чи підбадьорюючи. Залучайте голоси колег.

Прочитати і
завантажити
книжку можна

Книжки для віку 3+

Олеся Мамчич «Як правильно ревіти»
Аліна Штефан «Калюжа»
Галина Ткачук «Найтихіша книжка»
Олеся Мамчич «Ким працюватиме Яся»
Оксана Луцевська «Велет нам програє»
Оксана Луцевська «101 маяк»
Ольга Купріян «Мамонт»
Сергій Лоскот «Жаринка, що стала зорею»
Оксана Давидова «Що всередині?»
Анна Третяк «Про трьох відважних лицарів»
Настя Музиченко «Сни для канапи»
Сашко Дерманський «Арктична пасіка»

Евакуація за межі закладу: дійте за планом

Розпочинайте евакуацію дітей за межі закладу, почувши сигнал повітряної тривоги.

- ✓ Подайте дітям сигнал про евакуацію. Порахуйте їх. Візьміть тривожну валізу. Щоб ефективніше організувати дітей під час евакуації, використовуйте евакуаційні канати.
- ✓ Евакуюйте дітей запланованим маршрутом. Якщо основний маршрут заблоковано, то використовуйте запасний.
- ✓ Евакуюйте дітей до заздалегідь визначеного місця. Перевірте ще раз кількість дітей. Якщо когось немає, то повідомте про це адміністрацію закладу.
- ✓ Заспокойте дітей. Переконайтеся, що діти їдять і п'ють. Повідомте батькам місцезнаходження дітей.
- ✓ Перевірте, чи є на верхньому одязі дітей бирки з відомостями про них, адресою проживання та номерами телефонів батьків.
- ✓ Залишайтеся в укритті, поки не отримаєте подальшу інформацію від екстрених служб чи адміністрації закладу.

Рішення про евакуацію, маршрут і місце евакуації ухвалює керівник закладу (постанова КМУ «Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій» від 13.10.2013 № 841). Керівник залишається в приміщенні закладу, поки не буде евакуйовано всіх працівників і дітей.

Як навчити дітей правил мінної безпеки

Основна умова мінної безпеки дошкільників — пильність дорослих, постійний контроль за діяльністю дітей під час прогулянок та в разі перебування дітей за межами безпечного місця, поінформованість близьких людей про можливі ризики.

Вивчіть із дітьми чотири правила мінної безпеки

1. Під час прогулянок уважно дивіться під ноги та навколо себе, особливо в парку, лісі, біля водойм тощо.
2. Не наближайтеся до покинутих речей, як-от іграшки, книжки, пакунки, сумки тощо, і не торкайтеся до них — там може бути сховано вибухонебезпечні предмети.
3. негайно повідомте дорослих про знахідку.
4. Бачите щось підозріле: не підходьте та не чіпайте.

Використовуйте для цього казки, загадки, вірші, ігрові ситуації, мультфільми, різні види театру.

Формуйте в дітей практичні навички за допомогою різних видів ігор, наприклад:

- ✓ словесних — «Можна або ні», «Безпечно — небезпечно»;
- ✓ настільно-друкованих — «Прогулянка з псом Патроном», «Безпечне лото»;
- ✓ рухливих — «Безпечна стежинка», «Безпечна прогулянка», «Крокуй обережно».

Розпізнавання вибухонебезпечних предметів за допомогою карток-порівнянь

Картки-порівняння з добре знайомими предметами допомагають дітям розпізнавати вибухонебезпечні об'єкти та запам'ятати правило безпеки: **«Не підходь! Не чіпай! Повідом або телефонуй 101!»**

Завантажити та
переглянути картки
можна

Граната

Покажіть зображення гранати й запитайте в дітей, чи знають вони, що це. Запитайте, на що їм схожий цей предмет. Вислухайте всі їхні варіанти. Розкажіть, що це граната. Вона схожа на фрукт — гранат, який ми добре знаємо. На відміну від фрукта граната небезпечна для людей, адже замість ягідок у неї — механізм, що вибухає. Такі гранати не ростуть на деревах, але їх можуть приклеїти до стовбурів, заховати серед трави, кущів у парках, лісах, на майданчиках чи в побутових предметах у тих містах, де були бойові дії.

ДІТЯМ ПРО ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНІ ПРЕДМЕТИ!

Гранат — соковитий червоний фрукт, з великою кількістю зерняток всередині.

БЕЗПЕЧНО

Граната — небезпечний вибуховий пристрій, який може завдати великої шкоди.

НЕБЕЗПЕЧНО!

unicef

НЕ ПІДХОДЬ
НЕ ЧІПАЙ
ТЕЛЕФОНУЙ 101

Міна-метелик

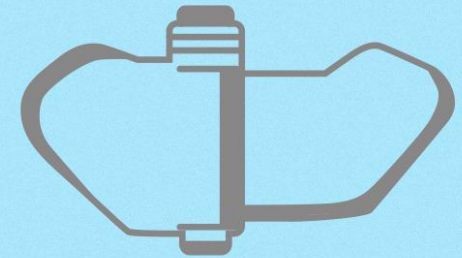
Покажіть дітям зображення міни й запропонуйте сказати, з чим вона у них асоціюється. Дайте можливість висловити всі думки. Потім поясніть, що хоча міна може бути схожою на красивого метелика, вона становить серйозну небезпеку. Вона невелика — приблизно розміром із долоню, зазвичай зеленого або коричневого кольору. Міна може вибухнути від дотику або навіть без нього. Саме тому підходити до цього небезпечного «метелика» категорично не можна. Такі міни можуть траплятися в траві, біля кущів чи під будинками в місцях, де відбувалися бойові дії.

ДІТЯМ ПРО ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНІ ПРЕДМЕТИ!

Метелик — комаха з яскравими крильцями

БЕЗПЕЧНО

Міна ПФМ-1 — вибухонебезпечний предмет, у народі зветься "метеликом"

НЕБЕЗПЕЧНО!

unicef

НЕ ПІДХОДЬ
НЕ ЧІПАЙ
ТЕЛЕФОНУЙ 101

Міна-музична колонка

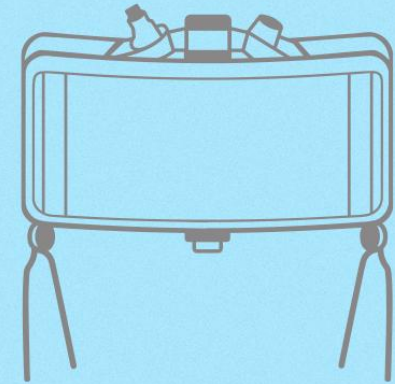
Покажіть дітям зображення та поцікавтеся, чи впізнають вони цей предмет. Запропонуйте сказати, з чим він у них асоціюється, уважно вислухайте відповіді. Після цього поясніть, що насправді це міна. Хоч вона може нагадувати безпечні речі — портативну колонку, старий телевізор, радіо, невелику сумку або гаманець — вона становить велику небезпеку. Зверніть увагу, що міна приблизно завбільшки з книжку та має зелений колір. Вона може знаходитися на землі, на деревах або навіть на парканах. Підкресліть, що наближатися до неї й торкатися категорично заборонено: потрібно повільно відійти назад і одразу повідомити про знахідку дорослих.

ДІТЯМ ПРО ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНІ ПРЕДМЕТИ!

Музична колонка — пристрій, з якого лунають улюблені пісні.

БЕЗПЕЧНО

Міна МОН-50 — небезпечний вибуховий предмет, який може завдати великої шкоди

НЕБЕЗПЕЧНО!

Міна-банка

Покажіть дітям зображення й запропонуйте сказати, на що схожий предмет на картинці. Вислухайте всі відповіді, після чого поясніть, що це міна. Вона зазвичай темно-зеленого або темно-коричневого кольору й має розмір невеликої банки з варенням, зеленим горошком чи газованим напоєм. Таку міну повністю ховають у землі — назовні залишається лише механізм спрацювання. Якщо його зачепити, міна різко вискакує з ґрунту та вибухає, розкидаючи багато дрібних уламків. Саме тому важливо уважно дивитися під ноги й бути обережними. Закінчуючи розмову, нагадайте дітям три основні правила: **«Не підходь! Не чіпай! Повідом чи зателефонуй 101»**.

ДІТЯМ ПРО ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНІ ПРЕДМЕТИ!

Банка з компотом —
смачний напій з фруктів
та ягід

БЕЗПЕЧНО

Міна ОЗМ-72 — небезпечний
вибуховий та смертоносний
предмет, що завдає великої шкоди

НЕБЕЗПЕЧНО!

Правила безпечної поведінки з вибухонебезпечними предметами: розмова з дітьми

Як підготуватися

- ✓ Виберіть час, коли діти не зайняті грою.
- ✓ Оберіть місце, де і вам, і дітям буде зручно й безпечно. Що складніша розмова чи тема, то більш стійкою має бути ваша поза, повільнішим темп розмови, а ви уважніші до реакції, зміни пози, запитань дитини.

Із чого почати

- ✓ Скажіть, що зараз ви самі вивчаєте щось абсолютно нове і дуже важливе. Попросіть дітей допомогти вам запам'ятати цю інформацію.
- ✓ Нагадайте, що зараз усі ми допомагаємо нашій армії. Ворог може завдавати шкоди, навіть тоді, коли ми не бачимо його поруч. Зараз ми в безпеці, але потрібно бути пильними.

Що розповісти

- ✓ «Пам'ятаєте песика Патрона? Ви знаєте, чим він займається? Він допомагає знаходити вибухонебезпечні предмети. Вибухонебезпечні — це коли існує небезпека від вибуху. Уявіть, що ми проходимо підготовку разом із Патроном».
- ✓ «Знаєте, які бувають вибухонебезпечні предмети?». Покажіть дітям зображення міни і запитайте, чи знають вони, що це. Скажіть, що це міна. Спочатку краще показати ілюстрацію, а наступного разу можна показати реальне фото.
- ✓ Запитайте дітей, на що їм схожий цей предмет. Вислухайте всі варіанти, а потім додайте, що цей предмет називається міна і вона дуже небезпечна. У ній захований механізм, що вибухає. Коли ви показуєте картинку й дитина намагається торкнутись самого зображення вибухонебезпечного предмета, скажіть їй: «Звикаймо, що ми в жодному разі не торкаємося таких предметів, навіть на картинці. Не чіпай!».
- ✓ Спостерігайте за реакцією дітей. Якщо бачите, що поза змінилася, м'язи напружились, чи вони затамували подих, запропонуйте обійняти їх. Скажіть: «Ми зараз у безпеці. І будемо в безпеці. Ми вивчаємо це, щоб наші прогулянки були веселими й безпечними». Можна сказати: «Пам'ятаєте, під час карантину в нас були правила: носити маску, дотримуватись дистанції. А зараз, під час війни і деякий час після неї, будуть нові правила — бути пильними».
- ✓ Розкажіть дітям, де можуть бути вибухонебезпечні предмети, а саме, що вони можуть «ховатися» у траві, кущах, під деревами, біля будинків і парканів, можуть бути приклеєні до стовбурів дерев чи «причаїтись» у лісах, парках чи на дитячих майданчиках.
- ✓ Вивчіть з дітьми головне правило: **«Не підходь і не чіпай».**

Правила безпечної поведінки з вибухонебезпечними предметами: розмова з дітьми

Як закріпити знання

- ✓ Вивчіть з дітьми руханку.
- ✓ Що більше каналів сприйняття інформації залучити до запам'ятовування, то кращий ефект.

Чим завершити

- ✓ Коли ви закінчуєте розмову, щоб зняти напруження, якщо воно виникне, можна ще раз подивитись фото та відео песика Патрона, уявити, що ви перетворюєтесь на песиків. Почухати когось з дітей за вушком, а потім знову перетворитися на людей і запропонувати дітям когось з батьків чи друзів навчити цих правил.

Руханка

«Правила поведінки з вибухонебезпечними предметами»

Скажіть дітям так: «Будьмо всі дуже пильними. Якщо ви помітите незнайомий або підозрілий предмет, не наближайтеся до нього й нічого не торкайтеся. Спокійно відійдіть подалі та одразу розкажіть про це дорослим або зателефонуйте за номером 101. Фахівці-рятувальники приїдуть і подбають, щоб небезпечний предмет знешкодили, а місце стало безпечним для всіх».

Зробіть з дітьми рухи, як на ілюстраціях, щоб вони запам'ятали правила.

Будь уважним!

Не чіпай!

Не підходь!

Повідом чи зателефонуй 101.

Обстріл і безпека: що потрібно знати дітям і дорослим

Обстріл з пістолетів, автоматів, гвинтівок, кулеметів

У приміщенні закладу. Сховайтеся з дітьми в безпечному місці. Наприклад, у коридорі, де немає вікон. Якщо це неможливо, ляжте, вкрившись предметами, що можуть захистити від куль та уламків.

На вулиці. Впадiть на землю. Закрийте голову руками. Перебувайте біля будь-якого виступу чи заглиблення в землі. Укриттям може стати навіть смітєва урна. Чекайте мінімум 5 хв в укритті, доки стрілянина не вщухне.

Безпечне положення

Де б ви не сховалися, ваше тіло має бути в безпечному положенні. Згрупуйтеся, ляжте в позу ембріона.

Розверніться ногами в бік пострілів: прикрийте голову руками. Коли почнуться постріли, розтуліть рот, щоб вберегти барабанні перетинки. Навчіть дітей цих дій.

Артобстріл, мінометний обстріл або авіаналіт

В укритті:

терміново йдіть в укриття з дітьми;

- ✓ ввімкніть радіо на будь-якому носії або відкривайте сторінки офіційних державних каналів. Там буде інформація про те, що сталося, протягом 5 хв після сигналу. Виконуйте інструкції;
- ✓ залишайтеся в укритті мінімум 10 хв після завершення обстрілу, адже він може відновитися.

У приміщенні закладу.

Перебуваючи під час обстрілу в групі чи музичній або спортивній залі, убезпечте себе й дітей:

- ✓ вибирайте місце в кутку й недалеко від виходу, щоб миттєво залишити будівлю, якщо снаряд влучить;
- ✓ ховайтеся в заглибленому укритті, між несучими стінами. Пам'ятайте про правило двох стін.

На вулиці.

Якщо ви з дітьми на прогулянці, негайно дійте так:

- ✓ падайте на землю;
- ✓ закрийте руками або предметами голову;
- ✓ закривайте долонями вуха та відкривайте рот: це врятує від контузії;
- ✓ перечекайте перший обстріл лежачи, а далі ховайтеся в безпечному заглибленому приміщенні.

Для укриття підійдуть підземні переходи, метро, яма, широка труба водостоку під дорогою, високий бордюр, каналізаційний люк, траншея чи канава (подібна до окопу).

У жодному разі не ховайтесь біля всього, що може вибухнути чи впасти на вас.

Після закінчення обстрілу

- ✓ Не поспішайте покидати укриття. Ще можливі поодинокі постріли.
- ✓ Добираючись до безпечного місця, обов'язково дивіться під ноги. Не піднімайте із землі жодних незнайомих вам предметів. Стежте, щоб і діти цього не робили.

Мінно-вибухові ушкодження: що робити та як допомогти

Негайно викличте екстрену медичну допомогу. Поінформуйте про подію медичну сестру, керівника закладу освіти та батьків дитини.

Оцініть стан постраждалої дитини: перевірте, чи є кровотеча або помітні травми, у якому положенні вона перебуває та як реагує. Ознаками сильної кровотечі можуть бути пульсуючий потік крові або червона пляма поруч із раною, що швидко збільшується.

Зверніться до дитини й перевірте, чи реагує вона на звернення. Якщо дитина відповідає, це означає, що вона при свідомості, дихальні шляхи відкриті й дихання наявне. За відсутності відповіді можливі порушення свідомості та дихання.

У разі виявлення зовнішньої сильної кровотечі необхідно якомога швидше вжити заходів для її зупинки.

При кровотечі

Найпростіший спосіб тимчасово зупинити кровотечу — затиснути рану руками. Це значно зменшить швидкість крововтрати. Спочатку на рану накладіть бинт, шматок марлі або шматок одягу, якщо нічого іншого немає. Потім притисніть рану руками. Так можна локалізувати рани в будь-якому місці, крім голови. За допомогою джгута можна зупинити кровотечу з ран, що розміщені на руках і ногах.

При травмі голови та обличчя

Передусім підтримуйте прохідність дихальних шляхів і зупиніть кровотечу з ран голови. Не пробуйте тампонувати рану та накладати компресійну пов'язку. Ви можете вдавнити кістку, що призведе до погіршення стану. На рану голови накладіть просту пов'язку.

При травмах обличчя, особливо при важких, коли змінюється анатомічна структура, зупинити кровотечу важко. На обличчі також не використовуйте тампонування рани та компресійні пов'язки. До приїзду швидкої допомоги забезпечте прохідність верхніх дихальних шляхів.

Травми голови й обличчя часто поєднуються з травмою в шийному відділі хребта, тому рухи в ділянці шийного відділу хребта постраждалого обмежте.

При травмі очей

Не намагайтеся тампонувати рану, накладати бинтову пов'язку чи марлеві серветки безпосередньо на око. Це може призвести до погіршення стану й аж до втрати зору. Травмоване око слід захистити «щитком», скажімо пластиковим стаканчиком. Захисний щиток зафіксуйте бинтовою пов'язкою.

Накладіть пов'язку також на здорове око. При русі здорового ока буде рухатись і травмоване, це може призвести до його пошкодження.

При травмі грудної клітки

Допомогу сконцентруйте на підтриманні адекватного дихання. Для цього розмістіть дитину напівсидячи або в інше положення, у якому вона зможе адекватно дихати. Якщо вмієте, можете на рану грудної клітки накласти оклюзійну (герметичну) пов'язку. Після накладання пов'язки уважно стежте за станом дитини. Не накладайте тугих пов'язок на грудну клітку та не тампонуйте рани.

При травмі живота

При закритій травмі живота надайте зручного положення та спостерігайте за станом дитини до приїзду швидкої допомоги. При відкритій травмі живота на рану накладіть чисту, стерильну пов'язку та зафіксуйте її за допомогою лейкопластиру. Не накладайте компресійних пов'язок, не тампонуйте рану та не пробуйте вправляти вміст рани в черевну порожнину.

Контузія внаслідок вибухової хвилі: як надати допомогу

Як розпізнати

Симптоми струсу головного мозку від ударної хвилі:

- ✓ дезорієнтованість;
- ✓ короткочасна втрата свідомості — від кількох секунд до 30 хв;
- ✓ нудота й блювання;
- ✓ сильний головний біль;
- ✓ проблеми зі слухом та/або зором;
- ✓ погіршення пам'яті або амнезія;
- ✓ зміна психоемоційного стану.

Сама собою контузія не смертельна. Небезпеку становить не сам факт ураження, а його наслідки.

Що робити

- ✓ Повідомте медичну сестру, керівника закладу та батьків про нещасний випадок з дитиною.
- ✓ Якщо дитина знепритомніла, забезпечте прохідність дихальних шляхів — виведіть нижню щелепу. При цьому намагайтеся обмежити рухи в шийному відділі хребта. У дитини може виникнути блювота. Стежте, щоб вона не захлинувся блювотними масами.
- ✓ Спробуйте очистити порожнину рота від сторонніх предметів, які могли потрапити туди під час вибуху й заважають прохідності дихальних шляхів.
- ✓ Вивільніть груди й шию від одягу, якщо він стискає та заважає дитині вільно дихати.
- ✓ Якщо дитина не дихає, розпочніть базові реанімаційні заходи до приїзду медиків.

Стан шоку: 6 кроків допомоги

- 1.** Повідомте медичну сестру, керівника закладу та батьків про нещасний випадок з дитиною.
- 2.** За можливості виявіть та усуньте причину шоку — зупиніть кровотечу, знерухомте ушкоджену кінцівку в разі перелому тощо.
- 3.** Надайте дитині протишокового положення:
 - ✓ переведіть у горизонтальне положення, якщо це не погіршує його дихання;
 - ✓ підкладіть йому під ноги ящик, валик з одягу тощо так, щоб ступні ніг були на рівні його підборіддя;
 - ✓ підмостіть під його голову одяг / подушку, якщо це не погіршує дихання.
- 4.** Укрийте дитину термопокривалом / ковдрою.
- 5.** Наглядайте за дитиною, доки не приїде бригада швидкої допомоги.
- 6.** Зателефонуйте диспетчеру повторно, якщо стан дитини пізніше погіршиться.

Нервовий тик у дитини: допоможіть подолати

Через війну діти зазнають сильного психологічного тиску та психоемоційних травм. Одним із наслідків цього може стати нервовий тик, що проявляється у формі мимовільних рухів або звуків. Помітивши такі прояви в дитини, важливо підтримати її та допомогти подолати цей стан, а також поінформувати батьків про способи збереження дитячої психіки в умовах стресу.

Найчастіше тики з'являються в дітей у віці від 2 до 17 років, середній вік: від 6 до 7 років.

Відволічіть дитину. Запропонуйте пограти в цікаву настільну гру або помалювати. Такий метод створює в мозку дитини зону активності, яка заглушає патологічні імпульси, і нервовий тик зникає. Зважайте, що цей ефект тимчасовий. Після того, як дитина припинить виконувати заняття, що відволікає, нервовий тик відновиться.

Швидко усуньте нервовий тик повік. Помірно натискайте пальцем в області надбрівної дуги й утримуйте протягом 10 с. З такою самою силою надавіть в ділянці внутрішнього і зовнішнього кута ока, утримуючи протягом 10 с. Потім попросіть дитину сильно заплющити обидва ока на 3—5 с. Під час цього потрібно максимально напружити повіки. Цю послідовність дій слід повторити 3 рази з інтервалом у хвилину. Такі прийоми можуть знизити вираженість нервового тикучого, однак цей ефект тимчасовий — від кількох хвилин до кількох годин.

Додайте психологічну корекцію. Це дієвий метод терапії в разі простих моторних тиків. Поясніть батькам, що сприятливе оточення в родині, захист дитини від впливу провокативних чинників — дуже важливі складники в лікуванні дитини. Конфліктні ситуації, що виникають в родині, слід розв'язувати спокійно, без психологічного та фізичного насильства.

Якщо ці прийоми не дали жодного позитивного результату, порадьте батькам звернутися до лікаря. Дитячий лікар-невролог або психіатр призначить препарати залежно від клінічної картини і даних додаткового обстеження.

Дії вихователя за умов аварійного блокування

Після подачі сигналу «Увага всім» (звучання сирени, повідомлення в мобільних застосунках тощо) про надзвичайну ситуацію відповідальна особа інформує екстрені служби. У разі неможливості евакуації за межі будівлі вихователі переходять до виконання заходів аварійного блокування в закладі.

- ✓ Подайте дітям сигнал про евакуацію в будівлі. Усі працівники закладу відповідальні за дітей, які перебувають поруч у момент аварійного блокування.
- ✓ Зачиніть двері зсередини приміщення, за можливості додатково заблокуйте їх. Зберіть дітей у визначеному місці якомога далі від вікон. Візьміть тривожну валізу.
- ✓ Якщо кімнату неможливо зачинити, залишайтеся в ній і намагайтеся зберігати тишу.
- ✓ Евакуюйте дітей до заздалегідь визначеного місця. Перевірте кількість дітей. У разі відсутності когось із них повідомте адміністрацію.
- ✓ Повідомте адміністрацію та батьків про поточну ситуацію, стан дітей і працівників.
- ✓ Заспокойте дітей і намагайтеся зберігати тишу. За можливості періодично перевіряйте оновлення інформації.

Рішення про евакуацію, маршрут і місце евакуації ухвалює керівник закладу (постанова КМУ «Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій» від 13.10.2013 № 841).

Алгоритм дій щодо евакуації з закладу освіти під час ядерної небезпеки

Слухайте повідомлення органів влади та дотримуйтеся вказівок. Евакуація здійснюється за відповідним звуковим сигналом, який, у разі потреби, активує адміністрація або працівник, якому стало відомо про ядерну загрозу.

Нагадайте дітям про головну мету евакуації — їхню безпеку, а також правила евакуації: «Не говоріть. Не біжить. Не штовхайтесь. Не повертайтеся туди, звідки йдете».

- ✓ Зачиніть двері та вікна.
- ✓ Візьміть із собою аварійний набір.
- ✓ Перевірте безпечність маршруту для евакуації.
- ✓ Під час евакуації об'єднуйте дітей у групи. Під час переміщення один педагог очолює колону, а другий завершує її.
- ✓ Евакуюйтесь до визначеного місця (місце для кожної групи визначають під час тренувальних навчань; воно не змінюється).
- ✓ Після прибуття на визначене місце, перевірте наявність усіх дітей за списком.
- ✓ Проведіть дезактивацію засобів захисту, одягу, взуття та санітарну обробку шкіри на спеціально обладнаному пункті або ж самостійно (зняти верхній одяг, ставши спиною проти вітру, за можливістю, почистити одяг), обробіть відкриті ділянки шкіри водою.
- ✓ Якщо небезпечні умови зникли, здійсніть зворотну евакуацію, дотримуючись тих самих правил.

Корисні посилання

Фейсбук сторінка ВГО
"Асоціація працівників
дошкільної освіти"

Сайт ЦПРПП м. Києва, сторінка
"Дошкільна освіта"

Вебінар «Організація безпечного
освітнього простору в закладах дошкільної
освіти та обладнання укриттів»

ДСНС
рекомендує:
«Радіаційна
аварія, що
робити?»

Рекомендації учасникам освітнього процесу у разі
ядерної загрози розміщені на сайті МОН України

Укладачка: консультантка Центру
професійного розвитку педагогічних
працівників м. Києва Інна Хмельовська